

TRAVNIK

Najvažnejše delo na travnikih čaka v tem mesecu kmetovalca: košnja. Z njo pa tudi težka skrb, kako bo letošnje krmo dobro spravil pod streho. Najvažnejše vprašanje je, kdaj začeti kositi? To nam povedo trave same in sicer tedaj, ko so v polnem cvetju. Kmetovalec se mora v prvi vrsti ozirati na glavne trave, kakor so travniška bilnica, travniška latovka, pasja trava in francoska pahovka. Ko te začno cveteti, je pravi čas košnje. Tedaj dobimo največ in najboljše seno. Nikar ne čakati, da bodo trave odcvetele ali pa celo njih seme dozorelo, ker tedaj bi kosili slamo mesto dobrega sena.

Vsak dan je pokositi le toliko trave, kolikor jo je mogoče posušiti in spraviti. Ob dežju je bolje, da trava stoji, ker ne izgublja hranilnih snovi, kakor pokošena, če jo dež namaka. Po košnji je takoj raztrositi ređe, da se vlažna trava začne čimprej sušiti. Ko smo jo med dnevom parkrat preobrnilli, jo zvečer spravimo v kopice, da jo ponoči rosa ne zmohi in, da se nekoliko ugrije, ker se potem drugega dne lažje suši. Zjutraj pa kopice nikar prej ne raztrositi, dokler ni travnik popolnoma suh, le na suhih tleh se trava dobro in hitro suši.

Če bo vreme ob košnji dežavno, bo skrbeti za sušenje sena na ostvih in jezdecih, ki omogočajo sušenje ob dežju. Te priprave imajo to prednost, da ni treba sena obračati, si torej prihranimo mnogo časa in dela, pa tudi trava ne izgubi veliko hranilnih snovi, ker drobni lističi detelj in drugih zelise, ki so najbolj redilni, ne odpadejo. Na teh pripravah ostane seno lahko tudi ob dežju, ne da bi se kvarilo. Ob deževnem vremenu je mogoče pripraviti tudi rjavo seno, ki ga zlagamo v večje kope, ne da bi ga bilo treba popolnoma presušiti. Seno postane sicer rjavo, vendar ga živina rada žre.

Če spravimo ne popolnoma suho seno, ga je najbolje nekoliko posoliti, da se nam ne kvari. Na 100 kg sena rabimo 1 kg živalske soli.

Dobro in slabo seno

Hranilna vrednost različnega sena je lahko zelo različna. Odvisna je od trav, ki sestavljajo rušo, od kakovosti zemlje in gno-

jenja. V veliki meri je kakovost sena odvisna tudi od vremena, posebno od vremena ob času košnje in sušenja, dalje je še prav posebno važen za kakovost sena čas košnje in način sušenja ter spravljanja. Škrobna vrednost dobrega sena je okrog 40, slabega pa celo izpod 20. Slabo seno je torej po hranivosti komaj polovične vrednosti. Razmerje beljakovin v slabem in dobrem senu pa kaže še večjo razliko in znaša kakor 1:3. O beljakovinah vodimo račun posebej, ker so te za prehrano živali posebno važne.

V veliki meri je odvisno od predilovalca samega, kakšno seno bo kdo pridelal. Na kisljih travnikih seveda nihče ne bo pridelal dobrega sena; kisle trave bodo v vsakem primeru dajale kislno seno majhne vrednosti; to je čisto jasno. Tudi je jasno, da bo seno s kislega travnika, ki mu v zemlji manjka apna, vsebovalo manj apna, kot drugo seno s travnika, ki je z apnom zadosti založen. Ista zadeva je s kalijem in fosforjem. Na slabo gnojenem travniku bomo pridelali manj sena in slabše kakovosti.

Na slabem travniku torej ne moremo pridelati dobrega sena. Obratno pa se večkrat dogaja: tudi na dobrih travnikih včasih pridelamo malo vredno seno. Ni treba posebne zanikrosti; le mala zakasnitev košnje in morda še nagajanje vremena in nesreča je tu.

Rekli smo, da je čas košnje zelo važen za kakovost sena; čeprav je čas tako rekoč odločen, ga marsikdo zamudi. Ljudje odlašajo s časom, da bi več nakosili in nasašili. Premalo se zavedajo, da s kasno košnjo le navidez več pridelajo. Ne gre nam za to, da bi pridelali čim več kg krme, ampak čim več kg prebavljivih hranilnih snovi. Prav zaradi tega tudi prezgodaj ne smemo kositi. Dokler so trave še v razvoju, bi nam pokošene dale sicer zelo hranivo seno, toda majhno količino.

Trave vsebujejo največ prebavljivih hranilnih snovi v času cvetenja. Takoj po cvetenju se vse rastlinske rezerve zbirajo v semenju. Drugi rastlinski deli polagoma zgubljajo svoj pomen in tudi svoje življenjske sposobnosti. Bilke trav začno leseneti, listi pa odpadati. Tudi travno seme hitro dozori in kaj rado izpada. Tako je torej do-

bíček pozne košnje samo začasen in navidezen, posebno, če še upoštevamo, da trave na ta način izžrpavamo; otava je mnogo slabša in zakasni v pozno jesen; ruša stalno peša.

Tudi samosetev navajajo drugi za razlog pozne košnje. Vedeti je treba, da je samosetev zelo dvomljive vrednosti. Še bolj kot dobre trave, sejemo s tem plevel. Saj je znano, da pleveli bolje dozoriijo in nekateri napravijo na tisoče semen. Če kdo za potrebno podsetev travnikov ne more kupiti dobrih trav, naj samo del svojega travnika pusti dozoreti in naj tam pridelava potrebno seme. Podsetev ne more biti razlog, da bi na vsej površini pridelali slamo namesto sena.

Ceprav smo ugotovili, da trave vsebujejo največ prebavljivih hranilnih snovi v času cvetenja, s tem še ni določen čas košnje. Trave so zgodne in pozne. Na travnikih rasto pomešano in cveto, zdaj ena vrsta, zdaj druga, neprestano 8 do 10 tednov. Naše najboljše trave: francoska pahovka, pasja trava, zlat oven, travniška latovka, travniška bilnica in druge, spadajo po času cvetenja nekako v sredo med najbolj zgodne in najbolj pozne. Pred temi že cveto lisičji rep, dišeča boljka in mehka stoklasa. Zato so nam te trave, kadar cveto, znak bližajoče se košnje. S košnjo samo pa ne smemo več odlašati, ko začne cvesti ono od dobrih trav, ki sestavlja največji del travniške ruše. Z datumom te čas ni mogoče določiti za vsa leta in vse kraje. Letos je košnja gotovo

za 14 dni prej, kakor lani; v prisojnih krajih prej kakor v hladnejših in senčnih legah. Ne bomo torej kosili, kakor naši predniki, o sv. Vidu ali o sv. Medardu, ampak ob času cvetenja čisto določene trave. Na čas košnje seveda vpliva tudi vreme in razmere celotnega gospodarstva. Košnja po dežju je zelo priporočljiva. Ne samo, ker za dežjem pride sonce in nam dež verjetno ne bo nagajal, ampak ker ruša mnogo bolje odžene in tako v kratkem spet zakrije zemljo.

Še nekaj o sušenju sena. Trava tudi po odkosu še dalje živi in diha ter tako troši prej nabrane hranilne snovi. Pri merjenjih se je pokazalo, da se izgubi na ta način 12 do 15 odstotkov hranilnih snovi. Čim dalj časa traja sušenje, tem večja je izguba. Zato je treba s sušenjem hiteti: travo je treba enakomerno raztrositi in pogosto obračati, da čim prej zgubi 85% vode. Pri izgubi toliko vode šele preneha življenje in dihanje stanic. Izguba zaradi dihanja je dosti večja, kakor navadno mislimo in večja, kakor zaradi izpiranja po dežju.

Izpiranje po dežju je malenkostno, posebno dokler je trava še sveža. Čim bolj je trava osušena, tem večje so izgube zaradi dežja. Posebno je dež škodljiv, če nas pri sušenju sena ponovno preseneti.

Dežja ne moremo uravnjavati, kakor bi hoteli. Pač pa lahko zmanjšamo škodo, če poskrbimo za dovolj delavcev, ki lahko seno pravočasno spravijo v kupe. L.

P O L J E

V juniju bo kmetovalčevo delo namenjeno v prvi vrsti krompirju, ki je za našo prehrano med najvažnejšimi pridelki, če ni sploh najvažnejši. Skrbno ga bomo še okopavali, potem pa pričeli z osipavanjem, ko bodo grmiči kakih 15 cm visoki. Ker je ročno delo zamudno in marsikje primanjkuje delovnih moči, se bomo posluževali okopalnikov in osipalnih plugov. Kdor ima to orodje, naj ga v teh časih nikar ne odreka svojim sosedom. Za naprej pa naj kmetje mislijo na strojno zadrugo, da si s skupno nabavljenim orodjem skrajšajo in olajšajo zamudna dela.

Pri krompirju moramo paziti, da nam ga ne napade krompirjeva plesen, ki je taka kakor peronospora na vinski trti. Pokaže se, ko krompir začne cveteti, pa še tudi pozneje. Na listju se pokažejo najprej rjave, pozneje pa črne lise, ki krompirju zelo škodujejo. — Njivo, ki jo je napadla plesen, priporočajo škropiti z 1% bakreno-apneno brozgo, to pa precej, ko se pokažejo prvi znaki bolezni. Ako bolezen močno nastopi, je treba čez 3 do 4 tedne drugič, včasih pa celo še tretjič škropiti. S tem sicer ne ozdra-

vimo napadenih rastlin, obvarujemo pa zdrave rastline pred plesnijo, kar je vsekakor važno, da se na ta način prepreči širjenje in obolelost krompirja omeji.

Drugič bomo v juniju okopali peso in koruzo, da se nam njive ne zaplevelijo in da se vrhnja zemeljska plast ne strdi po dežju in nalivih. Ko bomo okopavali, razredčimo rastline pese na razdalje 40—45 cm, koruzne rastline pa 40—50 cm; na prazna mesta pa presadimo druge rastline, da bodo vrste lepo strnjene. Na enem mestu se naj ne pustita dve rastlini.

Če bo junij topel in vroč, bo konec meseca že dozorel ozimni ječmen in grašica; te pridelke bomo takoj pospravili z njiv, na strnišča pa posejali koruzo za ansilažo ali pa za zeleno krmo.

Nadalje moramo posvečati več pažnje tudi boleznim na fižolu. Do sedaj smo se zanje premoalo brigali. Zadnja leta dela na fižolu veliko škodo fižolova pršica. Ta živalca je tako majhna, da jo s prostim očesom ne vidimo in pripisujemo škodo, ki jo povzroči, navadno suši. Na zgornji strani fižolovih listov se pojavijo za časa cvetenja

VINOGRAD

Drugo delo je zatiranje ođija ali pepela na trti. Ker tudi ta bolezen napada vse zelene dele trte, posebno pa zeleno grozdje, ga moremo uspešno zatirati edino s finim, zmletim žveplom, to je, z žveplanim prahom. Zveplamo prvič po prvem škropljenju, in sicer vse zelene dele in cvetne grozdke, drugič po drugem škropljenju ob cvetenju, tretjič, ko je trta popolnoma ocvela. Tedaj moramo posebno grozde dobro zažveplati. Tudi pri žvepljanju mora priti žvepleni prah iz žveplalnika kakor fin dim.

Važno delo je pletev ali mandanje trte. Pri tem delu odstranimo nerodovitne poganjke. Ko se namreč na trtnih mladiceh jasno pokažejo cvetni grozdki (kabrunki) in ko je nevarnost pozebe že minila, odstranimo na starem lesu in na krakih stoječe nerodovitne poganjke. Ti odjemljejo trti mnogo več hrane, kakor ji vračajo s pomočjo svojih listov, zavoljo tega slabijo rodne poganjke. Te nerodovitne poganjke odstranimo pred cvetenjem trte, in ker so še mehki, jih z roko odlomimo. Le pri onih sortah, ki so močno občutljive v cvetenju ob dežju, kakor n. pr. renski rizling, beli burgundec, modra frakinja, počakamo s pletvijo nerodovitnih poganjkov toliko časa, da te sorte ocvetejo, ker listje puščenih nerodovitnih poganjkov nekoliko varuje trtni cvet ob cvetenju v dežju. Kakor hitro so te sorte ocvetele, moramo nerodovitne poganjke odstraniti. Ne smemo pa popolnoma odstraniti nerodovitne poganjke v sledečih slučajih: Če je pri zimski pozebi več očes na trsu trpelo ali če je spomladit pozebo več mladice, tedaj pustimo več nerodovitnih poganjkov, da se ne oslabi razvoj trte, ker bi imela premalo listja. Razen tega bi se, če bi odstranili vse nerodovitne poganjke, ostali poganjki premočno razviti, cvetje bi se lahko osipalo in za rez bi bilo premalo lesa. Ravno tako pustimo nekaj nerodnih poganjkov, če ima trs slabo rasti, da trsa ne oslabimo. Če nameravamo trto znižati, to je pomladiti ali kak krak pri vzgoji na reznike na novo vzgojiti, pustimo na starem lesu malo nižje en ne-

in pozneje svetle, od začetka skoraj bele lise, ki pozneje postanejo svetlorumene in se širijo med listnimi rebri in postanejo še temnejše, rumene ali pa celo rjave. Na temnejše barvanih mestih je list krhek, ker se suši. Na spodnji strani se nahaja drobna mokasta masa, kjer so pršice v pajčevinastih mrežicah. Zaradi rumenjenja in sušenja listov je škoda zelo velika. Zatiranje tega škodljivca je zelo težavno, ker ni občutljiv skoraj proti nobenemu sredstvu. Po zadnjih poskusih pomaga škropljenje s 5% žvepleno-apnenno brozgo.

rodovitni poganjek za rezervo. Na cepih in šperonih pa pustimo vse poganjke rodovitne in nerodovitne, ker navadno ne stojepogosto in da ne zmanjšamo preveč površine listov, ki so važni za prehrano trte in grozdja.

Zelo važno poletno delo v vinogradu je vez mladik, ki se delo, pri nas tudi preveč površno in prehitro izvaja. Zaradi slabo izvršene rezi je v mnogih letih ravno to slabo opravljeno delo vzrok, da je trta bolj močno napadena ob boleznih. Namen vežnje mladice je, da damo poganjkom trte bolj pokončno lego v svrhu boljšega razvoja, da mladice veter ne polomi, da trta lažje ocvete, da zemljo lažje obdelujemo in da lažje zatiramo bolezni in škodljivce. Prva vez naj bi se izvršila pred cvetenjem ali vsaj med cvetenjem trte, ker je dokazano, da je kasnejša prva rez škodljiva. Ko postajajo mladice daljše ali ko doraščajo mlajše mladice, se mora vez navadno še dvakrat ponoviti. Ko vežemo mladice, moramo paziti, da se mladice ne ranijo, odrgnejo, da so narahlo vezane tako, da lahko dospeta mednje sonce in zrak. Zelo kvarno je pretesno vezanje, pri katerem je vse stisnjeno, listje je zavito, zmečkano ali pretrgano, grozdji so stisnjeni ob kol, rozge med listje. To pospešuje bolezni, grozde gnije, les in očesa pa oslabijo. Posebno pri vzgoji na reznike in pri sortah, ki so podvržene gnitju, bi se moralo tako vezati, da so mladice narazen, da je vsak list prost in grozdje v naravni legi.

Za vezanje mladice se pri nas uporablja največ ržena slama, manj rafija, še manj juta-vezivo. Najboljša je rafija, ker je mehka, trajnejša in se z njo lahko dela. Sploh bi se morala prva in druga vez izvršiti le z rafijo; ker so tedaj mladice še nežne in mehke in jih vsako drugo vezivo odrgne in uni. Vendar bomo letos morali uporabljati le rženo slamo zaradi pomanjkanja rafije.

Ponavljam, da so ta poletna dela v vinogradu kakor pletev trte, prikrajševanje poganjkov in zalistnikov, kakor vršičkanje zelo važna, ker z njimi bomo dosegli, če jih bomo dobro opravili, boljši razvoj trte, manjše širjenje bolezni, prejšnje zorenje ter boljši in večji pridelek grozdja.

Zelo važna dela so, posebno v mokrih letih, dobro opravljene kopi vinograda.

Namen kopi je rahljanje zemlje, da prodre zrak do korenin in da se zemlja na površini osuši. S kopjo uničimo tudi plevel, ki črpa mnogo hranilnih snovi iz zemlje v škodo trte. Ker plevel izhlapeva iz zemlje črpano vlago, je zrak v vinogradu vlažen, kar pospešuje bolezni.

Druga kop se navadno opravi v drugi

polovici maja bolj plitvo in da se uniči plevel, ki je zrasel po prvi kopi. Le plevel, ki se razmnožuje s podzemeljskimi deli, kakor n. pr. slak in pirnica se pustí na zemlji, da se osuši.

Tretja kop se izvrši navadno v avgustu mesecu po vršičkanju. Tudi ta kop se izvrši

bolj plitko in se mora plevel dobro uničiti. Ta kop je zelo važna, ker mora biti zemlja ravno ob tem času prosta plevela, da se ogreje in da se morejo sončni žarki odražati od zemlje, kar zelo pospešuje zorenje grozdja in ker v opleti zemlji grozdje ne gnije.

PRI ČEBELICAH

Čebele bodo v juniju sredi rojenja. Junjski roji so še prav dobri, čeprav imajo seveda čebelarji rajši majeve. Toda v letih, ko se pojavi potem, ko so ljudje pokosili travnike, paša v gozdu in pa v krajih, kjer prevladujejo sploh medeče vrste drevja (n. pr. pravi kostanj), si junjski roji prav lepo opomorejo, izdelajo — če so dovolj močni — satovje do kraja in se do ajde še toliko razvijajo, da včasih celo dohitijo in prehitijo stare družine.

V sedanjih časih rojev ne bomo preprečevali, razen toliko, kolikor bi premočno rojenje preveč oškodovalo izrojence. Kdor za roje nima modernih A-Z panjev, naj jih kar brez skrbi ogreva v kranjiče, ki si jih hitro sam naredi, če tega ni že storil pozimi. Čebelarске podružnice imajo lepe vzorce pravilno izdelanih kranjičev; zahtevajte jih, napravite si po njihovi meri kranjiče sami in ogrebajte roje. Takí panjiči bodo prav kmalu dragoceno premoženje.

Glede rojenja samega bi bilo reči, da ne vsajajte prešibkih rojev, zlasti ne v velike moderne panje. S takim čebelarjenjem ni nič. Rajši dva roja vkup, prej pa eno matico odstranite. Več bo, dobička na ta način, kot če bi siromasčino vlačili v ajdovo pašo,

jeseni pa združevali. Kajti sedaj združena dva roja bosta verjetno nabrala v ajdi za zimo in bo družina lepa in močna šla v zimo, dva sedaj puščena slabša pa v jeseni ne bosta imela oba skupaj dovolj ne hrane ne živali za prezimovanje.

Pri združevanju in pri rojenju sploh je treba paziti na vrste rojev. Prvci gredo dobro vkup, tudi družici in naslednji roji se dobro jemljejo med seboj; strah je pa, če bi se vsleda skupaj ali pa če bi sami umetno združili enega prveca in enega družca. Čebele bi se gladko poklale. Vedeti je treba pri roju tudi to, da imajo rojne čebele komaj za 3 dni hrane s seboj. Če po rojenju začne deževati, je roj po treh dneh mrlič. Zato skrbno pazimo, da mu v takem primeru priskočimo na pomoč z medom ali sladkorjem ali pa z medenim satom iz drugega panja. Kdor pa hoče beležiti pri razvoju rojev posebne uspehe, pa ima v ta namen tudi kaj medu, naj vsakih nekaj dni roj podraži z manjšo količino medu. Med je sicer dandanes drag, vendar se tako spekulativno priganjanje rojev odlično obnese in bogato poplača. Toda potrebno je eno: z njim se ne sme ukvarjati čebelarški nevednež, ampak mojster.

ŽIVINOREJA

V juniju imamo dovolj sveže krme in paše za našo molzno živino. Travo kosimo vsak dan sproti, tako da pokladamo živini vedno svežo krmo, ne pa sparjene. Travo lahko mešamo z zrezano slamo.

V letni vročini posvetimo še večjo pozornost čistoti živine, hlevov, gnojšč in napajališč. Kužne bolezni najraje obiskujejo zanemarjene hleve, v katerih so tudi roji muh, ki ne dajo živini miru. Sedaj, ko je nastopilo toplo vreme, izkoristimo en sončen dan ter prebelimo hleve in svinjake, če jih letos še nismo. Gnoj moramo redno odvažati iz hleva in gnojniščne kanale redno čistiti, da gnojnica lahko odteka, ne pa da pri izparivanju povzroča smrad v hlevu. Da je treba poleti vedno zračiti hleve, ni potrebno naglašati.

Nečista ali nerodno čistena živina posebno poleti trpi in se slabo počuti, ker jo raje napada mrčes. Zato živino vsak dan te-

meljito očistimo in ko bo tekoča voda dovolj topla, jo bomo tudi kopali. Voda za kopaenje živine mora imeti vsaj 18° C. Živali kopljemo vedno pred krmiljenjem. Ob vrotem vremenu vroče ali potne živine ne kopljemo, ker bi se lahko prehladila.

V letnem času najbolj razsajajo kužne bolezni, posebno pri svinjah, zato je nujno potrebno, da damo vse prašiče cepiti, da so izognemo večjim izgubam.

Nova krma se mora dobro vležati, krmimo jo šele po 4—6 tednih. Čeprav nam letos zelo primanjkuje sena, moramo potrpeti in ne krmiti nevležanega, ker je nevarno. Če ga mešamo s slamo ali starim senom, je manj škodljivo zdravju.

Tudi kurnice držimo čiste. Paziti moramo, da imajo piščanci vedno dovolj sveže vode in da ne pijejo gnojnice, kakor se večkrat vidi po vazeh,